

архієпископом римської Церковної області, кардиналом Італії, патріархом Заходу. Ці функції історично склалися саме в такому порядку і пов'язані були з римським єпископством, а потім привели до світового верховенству. Папа керує римською Церковною областю як єпископ, який носить титул Намісника Христа. [2, с. 142].

Весь хід історії, від створення Церковної держави аж до 1870 р., до ліквідації, органічно є пов'язаними з функцією світського монарха (суверена) Папської держави. Управління Церковним державою в якості неуспадкованої монархії з плином часу змінювалося, але природа його завжди залишалася монархічною і абсолютистською. Реорганізоване в душі Латеранських угод [3, с. 243] (1929 р.) Папська держава, місто Ватикан стає символом світської влади і незалежності пап.

Папа Римський мав владу над усією Церквою в Європі та був гарантом цілісності християнства. Його метою було забезпечити цілісність та розповсюдження церковної влади у Європі та не тільки. В роки пізнього феодалізму релігія набула великого впливу у всіх сферах суспільства, разом з цим виріс авторитет Папи Римського та церковної влади в цілому, що в свою чергу перетворило папство в універсальну владу.

Список використаних джерел

1. Біблія / переклад І. Огієнка. К.: Українське біблійне товариство, 2002.
2. Лозинский С. Г. Історія папства: Аверс. 1986.
3. Бись О. С. Правова характеристика Латеранського трактату і його наслідки. *Університетські наукові записки*. 2010.

ВЕЙПІНГ ЯК НОВИЙ ВИД ПАЛІННЯ, ВПЛИВ НА ЗДОРОВ'Я ШКОЛЯРІВ

Ткачук Р.В., Мельник В.Й.

Сучасна молодь, намагаючись не відставати від однолітків, нерідко вибирає вейпінг як «дань моді». Відомо, що вейпінг – це процес, під час якого людина вдихає пар через електронну сигарету (вейп), яка є спеціальним електронним пристроєм, в склад якого входить картридж з рідиною, випарник та акумулятор. З їх допомогою випаровуються нікотинові та без нікотинові рідини.

Перший зразок електронної сигарети, яка більше була схожа на трубку для паління, прийшов до нас з Гонг-Конгу у 2003 р. Проте,

однією з перших країн для розвитку та просування електронних сигарет стала Америка. Через 3 роки почався шлях вдосконалень та змін електронної сигарети. Поява на ринку інтернет-магазинів стали рушієм у вільному просуванні електронних сигарет у соціальну сферу. З'явилась низка магазинів, які давали спробувати на смак рідину заправки сигарети і обирати для себе улюблений аромат.

До складу рідини для електронних сигарет використовують гліцерин, пропіленгліколь, нікотин, дистильовану воду та ароматизатор. Основним

складником рідини є багатоатомний спирт пропіленгліколь, який служить передатчиком смаків та ароматів рідин і утримує нікотин в стані рідини, який при нагріванні випаровується. Гліцерин у вейпі виконує задачу утворення пари. Співвідношення компонентів у вейпах не регулюється, виробник сам обирає інгредієнти, а от вміст нікотину повинен обов'язково відповідати групі електронних сигарет, які поділяють на: безнікотинові; «суперлайт» (6-11% нікотину); «лайт» (12-16% нікотину); міцні (близько 18% нікотину та суперміцні (приблизно 24-25% нікотину).

Всі вейпи поділяються на одноразові й багаторазові. Одноразові вейпи мають заряд від 200 до 500 затяжок пару. У багаторазових вейпах смак і аромат пари відповідно можна змінювати за бажанням, так як їх акумулятор підлягає систематичній зарядці .

Для сьогодення електронна сигарета являється звичайним явищем, а число курців вейперів постійно зростає. За останні 10 років вейпінг став одним з найбільш популярних занять серед молоді. У парках, скверах та й просто посеред вулиці можна зустріти підлітків, які курять електронні сигарети. Згідно з дослідженнями 5% підлітків віком 15-17 років використовують електронні сигарети і називають себе вейперами.

Так, в 2011 р. у світі електронними сигаретами користувалось 7 млн чоловік, в 2019 р. – 41 млн чоловік, а вже в 2021 р. – 55 млн чоловік [1].

Західна мода дуже швидко дісталася й до України. Ринок перших електронних сигарет в Україні почався з 2008 р., пік популярності прийшовся на 2014 р., коли вступив в дію новий закон про заборону паління в громадських місцях, а зараз активно палять як дорослі, так і діти.

Слід зауважити, що в Україні обіг електронних сигарет, зокрема серед дітей, не регулюється, адже е-сигарети не належать до тютюнових виробів. Зараз вейпи продаються в Україні як товар під

кодом «схеми інтегровані електронні та електронні мікромодулі», де зазначається, що електронна сигарета – це працюючий на елементі живлення мікроелектронний пристрій, який нагріває рідину, що містить пропіленгліколь, ароматизатор з нікотином, або без нього.

Основні напрями державної політики щодо тютюну та його впливу на оточуючих викладені у Законі України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення». Єдине, що сказано в ньому про електронні сигарети – їх не можна курити в місцях, де забороняється тютюнопаління.

Відомо, що у підлітковому віці триває активне формування нервової системи і розвиваються вищі психічні функції, то головний удар нікотину, який міститься і у вейпах припадає на мозок, який ще розвивається. Науковці довели, що найбільше страждають підлітки, які почали практикувати вейпінг у віці 8–13 років. Наслідки у юнаків і дівчат, що використовували вейпи в більш старшому віці, менш виражені [2].

Останні роки у світі почалася боротьба не тільки з тютюнопалінням, а й з електронними сигаретами. Продаж е-сигарет, що містять нікотин, заборонений вже у 13 з 59 країн, де ухвалені закони про регулювання обігу і продажу електронних сигарет. Так, у США збільшення кількості вейперів серед молоді призвели до заборони продажу електронних сигарет і супутніх товарів особам, молодшим за 18 років .

За 2019 р. в США із пошкодженням легень було госпіталізовано більш 2400 людей, з них 52 людини померли. Центр з контролю та профілактики захворювань в США наголошує, що вейпи протипоказані малолітнім, вагітним та дорослим, які не вживають тютюнові вироби [2].

В Україні статистика захворювань, яка пов'язана з вейпінгом, відсутня, проте відомо, що 22% хлопців та 14% дівчат віком 13–15 років «палять» електронні сигарети, а досвід їх вживання мають 40 % [1].

На даний час в Україні продаж вейпів прирівнюється до звичайних сигарет, тому у спеціалізованих магазинах до 18 років придбати або заправити електронну сигарету не вдасться. Проте, часто самі батьки купують своїм дітям вейпи, щоб забезпечити їх від використання сигарет.

Цікаво, що Всесвітня організація охорони здоров'я на даний час не забороняє, а лише рекомендує утримуватися від придбання та

вживання електронних сигарет. Тому вибір «палити, чи ні» надається кожному.

Список використаних джерел

1. Dobrovolska, L. I., Boyarchuk, O. R., Hariyan, T. V., & Hlushko, K. T. (2020). Світовий досвід боротьби з вейпінгом та його наслідками серед дітей та молоді. Вісник медичних і біологічних досліджень, (3), 153–160. <https://doi.org/10.11603/bmbr.2706-6290.2020.3.11297>.
2. <https://www.radiosvoboda.org/a/30188872.html>.

ВИКОРИСТАННЯ БІОВУГІЛЛЯ ТА МІСКАНТУСУ ГІГАНТСЬКОГО ДЛЯ РЕМЕДІАЦІЇ ҐРУНТУ, ЗАБРУДНЕНОГО ДИЗЕЛЬНИМ ПАЛИВОМ

Футрик В.В., Романів А.Р., Хоменчук А.В., Хоменчук В.О.

На сьогодні актуальною є проблема забруднення екосистем нафтовими вуглеводнями [2]. Найбільш забрудненими об'єктами є ґрунти та водойми України. У ґрунтах погіршуються фізичні та хімічні характеристики, змінюється кислотно-лужна рівновага, знижується активність ґрунтових ензимів, порушується рухливість нітрогену, фосфору, калію та інших елементів а, отже, їх доступність для рослин. [1]. Саме тому ефективним та екологічно-прийнятним є використання рослин для ремедіації забруднених земель [10]. Їх позитивна роль пов'язана із здатністю покращувати характеристики ґрунтів, відновлювати діяльність мікроорганізмів, і, як наслідок, інтенсифікувати процеси видалення забруднюючих речовин.

Міскантус гігантський (*Miscanthus×giganteus*) є енергетичною культурою, що використовується для відновлення маргінальних і забруднених земель. У ряді досліджень описано успішне використання цієї культури для фіторемердіації та оздоровлення ґрунту за час вегетації [8, 9]. Тому метою роботи було дослідження фіторемердіації ґрунтів за допомогою культури міскантусу у модельних умовах забруднення дизельним паливом (ДП).

Для проведення досліджень відбирали ґрунт з території агробіологічної лабораторії Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка відповідно до ДСТУ ISO 11464:2007 [6]. Нами було проведено 2 серії експериментів. У першій серії досліджень для вирощування культури міскантусу гігантського використовували ґрунт штучно забруднений дизельним паливом. Концентрації ДП були 0 (контроль); 0,25; 1,0; 3,0 та 5,0 г·кг⁻¹. У другій серії досліджень у